

NIELEGALNA MIGRACJA A HANDEL LUDŹMI W UNII EUROPEJSKIEJ PO 2012 ROKU

ILLEGAL MIGRATION AND TRAFFICKING IN HUMAN BEINGS IN THE EUROPEAN UNION AFTER 2012

Marta Magdalena Hołdyńska^{1(A-F)}

¹Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Polska
¹The Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Poland

Hołdyńska, M., M. (2021). Nielegalna migracja a handel ludźmi w Unii Europejskiej po 2012 roku / Illegal migration and trafficking in human beings in the European Union after 2012, *Rozprawy Społeczne / Social Dissertations*, 15(2), 70-83. <https://doi.org/10.29316/rs/137334>

Wkład autorów/
Authors' contribution:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Tabele/Tables: 0

Ryciny/Figures: 0

Literatura/References: 28

Otrzymano/Submitted:

12.12.2020

Zaakceptowano/Accepted:

14.05.2021

Streszczenie: Artykuł jest próbą wstępnej oceny uwarunkowań, skali i trendów nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku oraz jej przestępczego wykorzystania, w tym handlu ludźmi.

Materiał i metody: W artykule wykorzystano publicznie dostępne dokumenty i dane EUROPOL, FRONTEX oraz Komisji Europejskiej. W badaniach nad przestępczym wykorzystaniem migracji w celu handlu ludźmi wykorzystano metodę analizy ilościowej i jakościowej.

Wyniki: Liczba ofiar handlu ludźmi wykrywanych w Unii Europejskiej po 2012 roku utrzymywała się na względnie stałym poziomie, pomimo wzrostu liczby nielegalnych migrantów.

Wnioski: Skuteczność przeciwdziałania przez Unię Europejską nielegalnej migracji i związanej z nią handlowi ludźmi nie jest w pełni satysfakcjonująca.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, Unia Europejska, przestępczość zorganizowana, nielegalna migracja, handel ludźmi

Summary: The article attempts a preliminary assessment of the conditions, scale and trends of illegal migration to the European Union after 2012 and its criminal exploitation, including trafficking in human beings.

Material and methods: The article refers to publicly available documents and data of EUROPOL, FRONTEX and the European Commission. The research on the criminal exploitation of migration and trafficking in human beings used quantitative and qualitative analysis methods.

Results: The number of victims of trafficking in human beings detected in the European Union after 2012 has remained relatively stable despite an increase in the number of illegal migrants.

Conclusions: The effectiveness of the European Union's fight against illegal migration and related trafficking in human beings is not fully satisfactory.

Keywords: security, European Union, organized crime, illegal migration, trafficking in human beings

Adres korespondencyjny: Marta Magdalena Hołdyńska, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Nauk o Bezpieczeństwie, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, ul. Żytnia 39, 08-110, Siedlce, Polska; email: martaholdynska@gmail.com, Tel.: 723474584, <http://orcid.org/0000-0003-0513-1643>
Copyright by: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Marta Hołdyńska

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Wstęp

Wybuch Arabskiej Wiosny przyczynił się do zwiększonej nielegalnej migracji do Unii Europejskiej. Liczba nielegalnych migrantów, którzy podjęli próbę przekroczenia granic Unii Europejskiej, wzrastała wyraźnie po 2012 roku. Doprowadziło to w latach 2015-2016 do tak zwanego kryzysu migracyjnego, w trakcie, którego do Unii Europejskiej przybyło odpowiednio 1,8 miliona i ponad pół miliona nielegalnych migrantów. Wzrost nielegalnej migracji do Unii Europejskiej znalazł swoje odzwierciedlenie w rosnącej przestępczości, w tym w handlu ludźmi. Kryzys migracyjny wywarł znaczący wpływ na rozwój sieci przemytu migrantów w Unii Europejskiej (UE). Zorganizowane grupy przestępcze znacznie zwiększyły swoje zaangażowanie w organizowanie nielegalnego przetrzutu migrantów do Europy oraz ich przestępcze wykorzystanie. Wzrost liczby migrujących osób dodatkowo przyczynił się do szczególnego ich narażenia na stanie się ofiarami handlu ludźmi. W latach 2015-2016 migranci spoza krajów UE wykorzystywani byli głównie do świadczenia usług seksualnych oraz pracy (EC, 2018). Nielegalni migranci spoza krajów UE stanowili ponad połowę ofiar handlu ludźmi (EC, 2018). Zauważalne jest również, że handel ludźmi w celach wykorzystania seksualnego stanowił największy problem w okresie kryzysu migracyjnego (EC, 2018). Związany z nielegalną migracją handel ludźmi stanowi duże zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego w Unii Europejskiej, dlatego przeciwdziałanie handlowi ludźmi jest jednym z priorytetowych obszarów zapobiegania przestępczości w ramach cyklu polityki Europejskiej Multidyscyplinarnej Platformy Przeciwko Zagrożeniom Przestępczym (European multidisciplinary platform against criminal threats – EMPACT). Polityka ta w odniesieniu do zwalczania handlu ludźmi w UE koncentruje się na walce ze wszystkimi formami wyzysku, w tym z wykorzystywaniem seksualnym, wykorzystywaniem w pracy oraz handlem dziećmi.

Obserwowany po 2012 roku negatywny wpływ przestępczości związanej z nielegalną migracją, w tym z handlem ludźmi, na bezpieczeństwo wewnętrzne Unii Europejskiej, powoduje, że jest to temat bezpośrednio związany z obszarem zainteresowań badawczych nauk o bezpieczeństwie. Ze względu na aktualność wydarzeń, problematyka zależności nielegalnej migracji do Unii Europejskiej i zorganizowanej przestępczości, w tym przede wszystkim handlu ludźmi, nie była do tej pory zbyt często podejmowana w polskim piśmiennictwie naukowym. Niniejszy artykuł stanowi próbę wstępnej oceny uwarunkowań, skali zjawiska i trendów związanych z handlem ludźmi w powiązaniu z nielegalną migracją do Unii Europejskiej po 2012 roku.

W ocenach dotyczących handlu ludźmi i jego powiązań z nielegalną migracją do Unii Europejskiej wykorzystano metodę analizy ilościowej i jakościowej oraz metodę badań dokumentów. W badaniach

Introduction

The outbreak of the Arab Spring contributed to increased illegal migration to the European Union. The number of illegal migrants who attempted to cross the borders of the European Union increased significantly after 2012. This led to the so-called migration crisis in 2015-2016, during which 1.8 million and over half a million illegal migrants came to the European Union, respectively. The increase in illegal migration to the European Union has been reflected in increasing crime, including trafficking in human beings. The migrant crisis has had a significant impact on the development of a migrant smuggling network in the European Union (EU). Organized crime groups have significantly increased their involvement in organizing the illegal smuggling of migrants to Europe and their criminal use. The increase in the number of migrants additionally contributed to their exposure to becoming victims of trafficking in human beings. In 2015-2016, migrants from outside the EU were mainly used to provide sexual services and work (EC, 2018). Illegal migrants from outside the EU accounted for more than half of the victims of trafficking in human beings (EC, 2018). It is also noticeable that trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation was the biggest problem during the migration crisis (EC, 2018). Trafficking in human beings related to illegal migration poses a significant threat to internal security in the European Union, which is why counteracting trafficking in human beings is one of the priority areas of crime prevention within the policy cycle of the European multidisciplinary platform against criminal threats (EMPACT). Regarding the fight against trafficking in human beings in the EU, this policy focuses on the fight against all forms of exploitation, including sexual, labor and child trafficking.

The negative impact of crime related to illegal migration, including trafficking in human beings, observed after 2012 on the internal security of the European Union makes it a topic related to the area of security research interests. Due to the topicality of events, the issue of the dependence of illegal migration to the European Union and organized crime, including trafficking in human beings, has not been discussed too often in Polish scientific literature. This article is an attempt to initially assess the determinants, scale of the phenomenon and trends related to trafficking in human beings in connection with illegal migration to the European Union after 2012.

The quantitative and qualitative analysis as well as the document research method were used in assessing trafficking in human beings and its links with illegal migration to the European Union. The research used officially available data provided by the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (EUROPOL), the European Border and

wykorzystano oficjalnie dostępne dane udostępnione przez Agencję Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation-EUROPOL), Europejską Agencją Straży Granicznej i Przybrzeżnej (European Border and Coast Guard Agency-FRONTEX) oraz Komisję Europejską (European Commission-EC).

Syntetyczny przegląd polskojęzycznych opracowań naukowych poświęconych problematyce handlu ludźmi i nielegalnej migracji oraz ocena dynamiki przepływów migracyjnych do Unii Europejskiej po 2012 roku stanowią punkt wyjścia do dalszych rozważań, bezpośrednio związanych z przestępczym wykorzystaniem nielegalnej migracji i handlem ludźmi. W dalszej części artykułu zawarto próbę oceny przestępczego wykorzystania nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki handlu ludźmi. W końcowej części artykułu przedstawiono uwarunkowania przeciwdziałania handlowi ludźmi w Unii Europejskiej i wstępną ocenę skuteczności działań w tym zakresie.

Handel ludźmi i nielegalna migracja w literaturze przedmiotu

Znaczący wzrost nielegalnej migracji do Unii Europejskiej, który miał miejsce po 2012 roku, spowodował wzrost zainteresowania problematyką nielegalnej migracji oraz powiązanej z nią przestępczości, w tym handlu ludźmi. W polskim piśmiennictwie naukowym próba opisanie problematyki nielegalnej migracji oraz związanej z nią przestępczości znalazła odzwierciedlenie w monografii „Nielegalna imigracja w aspekcie kryminalistycznym, kryminologicznym i bezpieczeństwa państwa”. Autorzy ograniczyli jednak zakres rozważań do opisu metod zapobiegania przemytowi ludzi i nielegalnej imigracji, natomiast w zabrakło bezpośredniego odniesienia do powiązań przepływów migracyjnych i handlu ludźmi.

Problematykę nielegalnej migracji i przemytu ludzi, szlaków nielegalnych przekroczeń granic lądowych oraz europejskiego systemu instytucjonalnego i jego działania na rzecz zwalczania handlu ludźmi poruszali P. Łabuz i M. Michalski w monografii „Przemyt i handel ludźmi w Unii Europejskiej” (Łabuz, Michalski, 2018). Autorzy wskazywali na zagrożenia dla bezpieczeństwa państw spowodowane masowym charakterem migracji. Łabuz i Michalski opisywali sposoby przetrwania nielegalnych migrantów do Europy przez zorganizowane grupy przestępcze oraz podjęli próbę oceny wpływu tego zjawiska na poziom bezpieczeństwa UE. Nie poświęcili jednak zbyt wiele uwagi bezpośrednim zależnościom pomiędzy narastającą falą migracyjną a handlem ludźmi, mimo iż zauważyli w swoich rozważaniach powiązania pomiędzy oboma zjawiskami (Łabuz, Michalski, 2018).

Wyżej wymienieni autorzy podjęli problem walki z handlem ludźmi oraz wykorzystania między-

Coast Guard Agency (FRONTEX) and the European Commission (European Commission-EC).

A synthetic review of Polish-language scientific studies devoted to the issues of trafficking in human beings and illegal migration as well as the assessment of the dynamics of migration flows to the European Union after 2012 constitute a starting point for further considerations, related to the criminal use of illegal migration and trafficking in human beings. The following part of the article attempts to assess the criminal use of illegal migration to the European Union after 2012, with particular emphasis on the issue of trafficking in human beings. The final part of the article presents the conditions for counteracting trafficking in human beings in the European Union and a preliminary assessment of the effectiveness of activities in this area.

Trafficking in human beings and illegal migration in the literature on the subject

The significant increase in illegal migration to the European Union after 2012, resulted in an increased interest in the issues of illegal migration and related crime, including trafficking in human beings. In the Polish scientific literature, an attempt to describe the issue of illegal migration and related crime was reflected in the monograph “Illegal immigration in the forensic, criminological and state security aspects”. However, the authors limited the scope of considerations to the description of methods of preventing people smuggling and illegal immigration, while there was no direct reference to the links between migration flows and human trafficking.

The issues of illegal migration and smuggling people, routes of illegal crossings land borders and the European institutional system and its activities to combat trafficking in human beings were discussed by P. Łabuz and M. Michalski in the monograph “Smuggling and trafficking in human beings in the European Union” (Łabuz, Michalski, 2018). The authors pointed to the threats to state security caused by the mass nature of migration. Łabuz and Michalski described the methods of smuggling illegal migrants to Europe by organized crime groups and tried to assess the impact of this phenomenon on the level of EU security. However, they did not pay much attention to the direct dependencies between the growing migration wave and human trafficking, although they noticed connections between both phenomena in their considerations (Łabuz, Michalski, 2018).

The above-mentioned authors addressed the problem of combating trafficking in human beings and the use of international information systems

narodowych systemów informacji do przeciwdziałania temu przestępstwu oraz nielegalnej imigracji w monografii „Zwalczanie nielegalnego przemytu ludzi i nielegalnej imigracji w prawie i praktyce państw” (Łabuz, Michalski, 2018a). Jako instrument do walki z handlem ludźmi autorzy opisują program „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi”. Informacje przedstawione przez autorów nie mają jednak bezpośredniego odniesienia do wpływu migracji na handel ludźmi po roku 2012.

Problematykę wsparcia przez EUROPOL państw członkowskich oraz innych instytucji Unii Europejskiej w przeciwdziałaniu zagrożeniom transgranicznym, takim jak przestępczość zorganizowana, terroryzm czy nielegalna imigracja, podjął T. Safjański w monografii „Europol w walce z grupami przestępczymi organizującymi przerzut imigrantów do UE” (Safjański, 2018). Autor dokonał próby oceny podziału zadań i koordynacji działań między EUROPOL a innymi instytucjami unijnymi, w tym Agencją Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (European Union Agency for Law Enforcement Training-CEPOL) oraz FRONTEX. Safjański zarzuca państwom członkowskim i UE brak wspólnej wizji oraz konsekwencji w działaniach na rzecz rozwoju potencjału operacyjnego Europol twierdząc, że uniemożliwia to zintegrowaną realizację zadań operacyjnych (Safjański, 2018).

Problematykę związaną z charakterystyką ofiar handlu ludźmi, nielegalną migracją, przypadkami handlu ludźmi oraz głównymi kierunkami migracji ofiar handlu ludźmi w ujęciu globalnym w latach 2012-2014 porusza M. Gębska w monografii „Migracje i handel ludźmi-ujęcie globalne i regionalne” Ze względu na horyzont czasowy rozważań wyniki powyższych badań tylko w pewnym zakresie mogą być wykorzystane w badaniach przepływów migracyjnych oraz ich wpływu na handel ludźmi w Unii Europejskiej po 2012 roku.

Reasumując, w polskiej literaturze przedmiotu komplementarne rozpatrywanie problematyki nielegalnej migracji i handlu ludźmi pojawia się epizodycznie. Główny nurt zainteresowań badawczych w polskojęzycznym piśmiennictwie naukowym koncentrował się na opisie i ocenie przeciwdziałania i zapobiegania handlowi ludźmi oraz nielegalnej migracji. Autorzy w sposób fragmentaryczny odnosili się do zależności pomiędzy rosnącą skalą nielegalnej migracji do Unii Europejskiej, a handlem ludźmi po 2012 roku. Handel ludźmi, podobnie jak nielegalna migracja, stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego Polski i Unii Europejskiej. Z powyższego powodu podjęcie próby naukowej oceny powiązań nielegalnej migracji do Unii Europejskiej i handlu ludźmi po roku 2012 wydaje się uzasadnione i pożądane.

to counteract this crime and illegal immigration in the monograph “Combating illegal smuggling of people and illegal immigration in the law and practice of states” (Łabuz, Michalski, 2018a). The authors describe the “Solidarity and Management of Migration Flows” program as an instrument to combat trafficking in human beings. However, the information provided by the authors does not directly refer to the impact of migration on human trafficking after 2012.

The issue of EUROPOL's support of Member States and other European Union institutions in counteracting cross-border threats, such as organized crime, terrorism, or illegal immigration, was discussed by T. Safjański in the monograph “Europol in the fight against criminal groups organizing the transfer of immigrants to the EU” (Safjański, 2018). The author tried to assess the division of tasks and coordination of activities between EUROPOL and other EU institutions, including the European Union Agency for Law Enforcement Training (CEPOL) and FRONTEX. Safjański accuses the Member States and the EU of the lack of a common vision and consistency in activities for the development of operational potential of Europol, claiming that this prevents the integrated implementation of operational tasks (Safjański, 2018).

The issues related to the characteristics of victims of trafficking in human beings, illegal migration, cases of trafficking in human beings and the main directions of migration of victims of trafficking in human beings in global terms in 2012-2014 are discussed by M. Gębska in the monograph “Migration and trafficking in human beings – global and regional approach”. Due to the horizon temporal considerations, the results of the above studies can only to a certain extent be used in studies of migration flows and their impact on trafficking in human beings in the European Union after 2012.

To sum up, in the Polish literature on the subject, a complementary examination of the issues of illegal migration and trafficking in human beings appears only episodically. The mainstream of research interests in Polish-language scientific literature focused on the description and assessment of counteracting and preventing trafficking in human beings and illegal migration. The authors partially referred to the relationship between the increasing scale of illegal migration to the European Union and human trafficking after 2012. Trafficking in human beings, like illegal migration, pose a serious threat to the internal security of Poland and the European Union. For the above reason, an attempt to scientifically assess the links between illegal migration to the European Union and trafficking in human beings after 2012 seems justified and desirable.

Trendy nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku

Problem nielegalnej migracji był dostrzegany przez Unię Europejską od dawna, ale pojawiał się w centrum uwagi zazwyczaj ze względu na istotne zmiany w skali zjawiska. Wzrost nielegalnej migracji do Unii Europejskiej miał miejsce nie tylko po Arabskiej Wiosnie, ale był obserwowany również wcześniej. Konflikt wewnętrzny w Iraku, który wybuchł po inwazji amerykańskiej w 2003 roku, przyczynił się w znacznym stopniu do zwiększenia nielegalnej migracji do Unii Europejskiej. Podobnie widoczny był wpływ na nielegalną migrację konfliktów w Afryce i Afganistanie. W latach od 2008 do 2011 roku liczba nielegalnych migrantów, którzy nielegalnie przekraczali granice Unii Europejskiej, pozostawała na względnie stałym poziomie, pomiędzy od około 140 do niemal 160 tysięcy osób rocznie. Nielegalni migranci pochodzili głównie z Afganistanu, Afryki Północnej i Iraku, natomiast w roku 2011 największą grupę nielegalnych migrantów do Unii Europejskiej stanowili Tunezyjczycy (Lercel, 2014).

Wybuch Arabskiej Wiosny przyczynił się do nasilenia nielegalnej migracji do Unii Europejskiej. Nielegalna migracja do Unii Europejskiej osiągnęła apogeum w 2015 roku, gdy wykryto 1,8 miliona nielegalnych migrantów na granicach Unii. Jeszcze w 2016 roku liczba nielegalnych migrantów próbujących dostać się do Unii Europejskiej znacząco przekraczała wieloletnią średnią i wynosiła ponad pół miliona osób. Sytuacja zaczęła się stabilizować od 2017 roku, gdy liczba wykrywanych prób nielegalnego przekroczenia granic Unii Europejskiej zmalała do poniżej 205 tysięcy osób rocznie. Nielegalni migranci do Unii Europejskiej po 2012 roku pochodzili głównie z Syrii. Granice UE nielegalnie przekraczali również Erytrejczycy, Afgańczycy i Albańczycy, stanowiąc 52% wszystkich zatrzymanych nielegalnych migrantów. W 2015 roku pochodzenie syryjskie deklarowało około 594 tysiące migrantów. Robili to również migranci innych narodowości ze względu na możliwość przyśpieszenia podróży. Warto nadmienić, że w tym samym roku 267 485 osób deklarowało pochodzenie afgańskie. Z perspektywy ostatnich ośmiu lat można zauważyć, że konflikt w Syrii był jednym w głównych powodów nielegalnych migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku. Nielegalną migrację wzmacniała dodatkowo niestabilność w krajach Afryki Północnej, w szczególności w Libii, która powodowała wzrost skali prób migracji przez Morze Śródziemne (Frontex, 2016).

Istotne znaczenie dla nielegalnej migracji miały przede wszystkim dwa główne szlaki migracyjne. Najczęściej wykorzystywane były szlaki: wschodnio-śródziemnomorski oraz środkowo-śródziemnomorski. W samym 2015 roku dostało się nimi do Unii Europejskiej odpowiednio: 885 tysięcy i 153 tysiące nielegalnych migrantów. Istotne znaczenie

Trends in illegal migration to the European Union after 2012

The problem of illegal migration has been noticed by the European Union for a long time, but it has appeared in the spotlight, usually due to significant changes in the scale of the phenomenon. The increase in illegal migration to the European Union took place not only after the Arab Spring but had also been observed earlier. The internal conflict in Iraq, which erupted after the US invasion in 2003, contributed significantly to the increase in illegal migration to the European Union. Similarly, the impact of the conflicts in Africa and Afghanistan on illegal migration was evident. Between 2008 and 2011, the number of illegal migrants who illegally crossed the borders of the European Union remained relatively constant, ranging from around 140,000 to almost 160,000 per year. Illegal migrants mainly came from Afghanistan, North Africa, and Iraq, while in 2011 the largest group of illegal migrants to the European Union were Tunisians (Lercel, 2014).

The outbreak of the Arab Spring contributed to the intensification of illegal migration to the European Union. Illegal migration to the European Union peaked in 2015, when 1.8 million illegal migrants were detected at the Union's borders. In 2016, the number of illegal migrants trying to enter the European Union significantly exceeded the long-term average and amounted to over half a million people. The situation began to stabilize in 2017, when the number of detected attempts to illegally cross the borders of the European Union decreased to less than 205,000 people per year. After 2012, illegal migrants to the European Union came mainly from Syria. Eritreans, Afghans and Albanians also illegally crossed EU borders, accounting for 52% of all irregular migrants apprehended. In 2015, approximately 594,000 migrants declared their Syrian origin. It was also done by migrants of other nationalities due to the possibility of accelerating the journey. It is worth mentioning that in the same year, 267,485 people declared Afghan origin. From the perspective of the last eight years, the conflict in Syria was one of the main reasons for illegal migration to the European Union after 2012. Illegal migration was additionally reinforced by instability in North African countries, in Libya, which increased the scale of attempts to migrate through the Mediterranean Sea (Frontex, 2016).

Two main migration routes were of major importance for illegal migration. The most frequently used routes were the Eastern Mediterranean and the Central Mediterranean. In 2015 alone, 885,000 and 153,000 illegal migrants entered the European Union using them. The Western Balkans route, where in 2015 about 764,000 illegal border crossings of the European Union was recorded, was also important for illegal migration flows. It is also worth mentioning the Western Mediterranean route and the creation in 2015 of the "Arctic route"

dla nielegalnych przepływów migracyjnych miał również szlak Bałkanów Zachodnich, gdzie w roku 2015 odnotowano około 764 tysiące nielegalnych przekroczeń granicy Unii Europejskiej. Warto wspomnieć, także o szlaku zachodnio-środkomorskim oraz powstaniu w 2015 roku „szlaku arktycznego” na granicach lądowych Norwegii i Finlandii z Rosją (Frontex, 2016).

Reasumując, problem nielegalnej migracji był dostrzegany w Unii Europejskiej od dawna. Przed 2012 rokiem liczba nielegalnych migrantów przybywających do Unii Europejskiej utrzymywała się na względnie niskim i stabilnym poziomie. Po 2012 roku liczba prób nielegalnych przekroczeń granic Unii Europejskiej zaczęła szybko wzrastać i w 2015 roku osiągnęła około 1,8 miliona, doprowadzając do kryzysu migracyjnego. Nielegalni migranci po 2012 roku pochodzili w głównej mierze z Syrii, ale również z Afganistanu i szeregu państw afrykańskich. Nielegalna migracja miała miejsce przede wszystkim na szlaku wschodnio-środkomorskim oraz środkowo-środkomorskim.

Przestępcze wykorzystanie migracji

Intensywność i skala nielegalnej migracji do Unii Europejskiej została dostrzeżona nie tylko przez władze i społeczeństwa państw członkowskich Unii, ale również przez zorganizowane grupy przestępcze. Umożliwienie wjazdu migrantom na terytorium UE poprzez wykorzystywanie legalnych kanałów migracyjnych stało się usługą coraz częściej oferowaną przez zorganizowane grupy przestępcze. Fałszowanie dokumentów, takich jak akty urodzenia czy świadectwa edukacji, miały także pomóc w legalizacji pobytu. Wykorzystywano luki prawne poprzez przyuczanie migrantów do postępowania zgodnie z ustaloną metodą działania. Zorganizowane grupy przestępcze, które zdecydowały o rozszerzeniu zakresu swojej aktywności o organizowanie i realizację nielegalnej migracji do Unii Europejskiej, miały zazwyczaj charakter polikryminalny i ponadnarodowy. Przestępstwa związane z nielegalnym handlem ludźmi ściśle wiązały się z przestępstwem ułatwiania nielegalnej imigracji do Unii Europejskiej. Około 40% działań zorganizowanych grup przestępczych, związanych z nielegalną migracją, miało charakter sieciowy. Pozwalało to różnym grupom przestępczym współpracującym ze sobą na większą mobilność oraz umiejętność dostosowywania się do wyzwań panujących w danym środowisku. Model sieciowy stał się coraz częściej wykorzystywany przez zorganizowane grupy przestępcze ze względu na szeroki zakres przedsięwzięć niezbędnych do skutecznego przerzutu nielegalnych migrantów przez granice Unii Europejskiej. O ile przestępstwa finansowe i gospodarcze, fałszerstwa oraz przestępstwa przeciwko mieniu były domeną małych sieciowych grup przestępczych, to większe grupy sieciowe zajmowały się handlem

on the land borders of Norway and Finland with Russia (Frontex, 2016).

To sum up, the problem of illegal migration has been recognized in the European Union for a long time. Before 2012, the number of illegal migrants entering the European Union remained relatively low and stable. After 2012, the number of attempts to illegally cross the borders of the European Union began to increase rapidly and in 2015 reached approximately 1.8 million, resulting in the migration crisis. Post-2012 illegal migrants came mainly from Syria, but also from Afghanistan and several African countries. Illegal migration took place mainly along the East Mediterranean and Central Mediterranean routes.

Criminal use of migration

The intensity and scale of illegal migration to the European Union have been noticed not only by the authorities and societies of the EU Member States, but also by organized crime groups. Enabling migrants to enter the EU through legal migration channels has become a service increasingly offered by organized crime groups. Falsifying documents, such as birth certificates or education certificates, were also supposed to help legalize the stay. Legal loopholes were exploited by training migrants to follow the established method of operation. Organized crime groups which decided to extend the scope of their activities to organize and implement illegal migration to the European Union were usually of a cross-criminal and transnational nature. Crimes related to illegal trafficking in human beings were closely related to the crime of facilitating illegal immigration into the European Union. About 40% of the activities of organized crime groups related to illegal migration were network-related. It allowed various criminal groups cooperating with each other to be more mobile and be able to adapt to the challenges in each environment. The network model has become increasingly used by organized crime groups due to the wide range of activities needed to successfully transport illegal migrants across the borders of the European Union. While financial and economic crime, falsification and property crimes were the domain of small network criminal groups, larger network groups were involved in human trafficking, drug trafficking and facilitating illegal migration (Europol, 2013).

The 2015 migration crisis contributed to an even greater increase in the criminal abuse of migration by organized crime groups. Increasing pressure on the borders of the European Union has

ludźmi, handlem narkotykami oraz ułatwianiem nielegalnej migracji (Europol, 2013).

Kryzys migracyjny w roku 2015 przyczynił się do jeszcze większego wzrostu przestępczego wykorzystywania migracji przez zorganizowane grupy przestępcze. Rosnąca presja wywierana na granice Unii Europejskiej sprawiła, że zapotrzebowanie na ułatwienie nielegalnej migracji wzrosło. Przemysł ludzi jako jedna z form przestępczego wykorzystywania migracji, stał się jeszcze bardziej opłacalny. Według ocen EUROPOL w roku 2015 zorganizowane grupy przestępcze, które oferowały przemysł migrantów do Unii Europejskiej, wygenerowały zysk szacowany na od 4,7 do 5,7 mld EUR. Wraz ze spadkiem liczby nielegalnych przekroczeń granic Unii Europejskiej w roku 2016, spadły również zyski z przemytu migrantów, co w kolejnych latach przyczyniło się do zmniejszenia zainteresowania zorganizowanych grup przestępczych działaniami związanymi z nielegalną migracją.

Rozpatrując przestępcze wykorzystanie nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku należy zwrócić uwagę na ewolucję sposobów działania zorganizowanych grup przestępczych. Kryzys migracyjny, poza nielegalnym transportem nielegalnych migrantów do Europy, wpłynął także na wzmożoną aktywność zorganizowanych grup przestępczych w zakresie fałszowania dokumentów. Fałszywe dokumenty podróży umożliwiały migrantom przedostanie się do Unii Europejskiej oraz zalegalizowanie pobytu. Zorganizowane grupy przestępcze coraz precyzyjniej dostosowywały swoje usługi do potrzeb migrantów, oferując przy tym wysokiej jakości dokumenty. W 2015 roku wykorzystanie autentycznych dokumentów tożsamości przez inne osoby stanowiło 50% wszystkich przypadków oszustw dokumentacyjnych na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej. Choć znakomita większość migrantów próbowała dostać się do Unii Europejskiej pomiędzy punktami kontroli granicznej, to liczba tych, którzy próbowali przekroczyć granice na podstawie podrobionych dokumentów była dosyć wysoka (Europol, 2017). W latach 2015-2016 liczba prób wykorzystania podrobionych dokumentów do przekroczenia granic Unii Europejskiej utrzymywała się na poziomie od około 8 do 9,5 tysięcy, co wskazuje na relatywnie stabilny udział tego rodzaju działania w ułatwianiu nielegalnej migracji (Frontex, 2017).

Przemysł nielegalnych migrantów do Unii Europejskiej po 2012 roku, w porównaniu do innych form przestępczości zorganizowanej, charakteryzował się relatywnie niskim poziomem ryzyka oraz przynosił wysokie zyski zorganizowanym grupom przestępczym. Doświadczenie w przemyśle towarów przez granicę oraz informacje dotyczące szlaków były wykorzystywane przez zorganizowane grupy przestępcze, które wcześniej zajmowały się nielegalnym handlem. Jednym z kardynalnych problemów było stwierdzenie, że granice pomiędzy działalnością legalną a nielegalną zanikały.

increased the need for facilitating illegal migration. People smuggling as one of the forms of criminal exploitation of migration has become even more profitable. According to EUROPOL assessments, in 2015 organized crime groups that smuggled migrants into the European Union generated a profit estimated at between EUR 4.7 billion and EUR 5.7 billion. Along with the decrease in the number of illegal border crossings of the European Union in 2016, the profits from the smuggling of migrants also decreased, which in the following years contributed to a decrease in the interest of organized crime groups in activities related to illegal migration.

Considering the criminal use of illegal migration to the European Union after 2012, attention should be paid to the evolution of the methods of operation of organized crime groups. The migration crisis, in addition to the illegal transport of illegal migrants to Europe, also contributed to the increased activity of organized crime groups in the field of document falsification. False travel documents allowed migrants to enter the European Union and legalize their stay. Organized crime groups were adjusting their services more and more precisely to the needs of migrants, while offering high-quality documents. In 2015, the use of genuine identity documents by other persons accounted for 50% of all document fraud cases at the external borders of the European Union. Although most migrants tried to enter the European Union between border control points, the number of those who tried to cross the borders using false documents was quite high (Europol, 2017). In 2015-2016, the number of attempts to use false documents to cross the borders of the European Union ranged from about 8 to 9.5 thousand, which indicates a relatively stable share of this type of activity in facilitating illegal migration (Frontex, 2017).

The smuggling of illegal migrants to the European Union after 2012, as compared to other forms of organized crime, was characterized by a relatively low level of risk, and brought high profits to organized crime groups. The experience of cross-border smuggling of goods and information on routes have been used by organized crime groups that previously dealt with illegal trafficking. One of the cardinal problems was that the boundaries between legal and illegal activities were disappearing. Increasingly, taxi and truck drivers became involved in criminal activities by providing an immediate smuggling service of illegal migrants to the European Union and their transport within its territory. Simulating sham marriages, which facilitated the legalization of stay in the European Union was often practiced by organized crime groups during the migration crisis (Europol, 2017).

When assessing the criminal use of illegal migration, it is important that migrant smuggling is an activity on an international scale. Third-country nationals, as well as EU citizens, have

Coraz częściej kierowcy taksówek i ciężarówek angażowali się w działalność przestępczą, poprzez świadczenie od ręki usługi przemytu nielegalnych migrantów do Unii Europejskiej i ich transportu na jej obszarze. Często praktykowane przez zorganizowane grupy przestępcze podczas kryzysu migracyjnego było pozorowanie fikcyjnych małżeństw, co ułatwiało legalizację pobytu w Unii Europejskiej (Europol, 2017).

W ocenie przestępczego wykorzystania nielegalnej migracji istotny jest fakt, że przemyt migrantów to działalność na skalę międzynarodową. Obywatele państw trzecich, jak i obywatele Unii Europejskiej, angażowali się w tę działalność przestępczą w szerokim zakresie po 2012 roku. Sieci przemytu zaczęły coraz częściej praktykować rozpowszechnianie informacji w mediach społecznościowych na temat usług przemytniczych. Przestępcze wykorzystywanie migracji, poprzez nielegalny handel i przemyt ludzi, w dalszym ciągu generuje ogromny zysk, jednak postęp technologiczny oraz trend przenoszenia handlu nielegalnymi towarami oraz usługami do Internetu może w przyszłości stanowić duże zagrożenie dla dochodów wynikających ze stosowania przez zorganizowane grupy przestępcze tradycyjnych metod przemytniczych (Europol, 2017).

Reasumując, wzrost liczby osób migrujących do Unii Europejskiej po roku 2012 przyczynił się do intensyfikacji działalności zorganizowanych grup przestępczych w zakresie przemytu ludzi. Wzrost przestępczości związanej z ułatwianiem nielegalnej migracji nasilił się w 2015 roku. Po 2016 roku, wraz ze spadkiem liczby nielegalnych przekroczeń granic Unii Europejskiej, zmniejszył się również zakres przestępczego wykorzystania nielegalnej migracji.

Handel ludźmi a nielegalna migracja

Przestępcze wykorzystywanie nielegalnej migracji do Unii Europejskiej związane bezpośrednio z handlem ludźmi, stało się szczególnie widoczne w działalności zorganizowanych grup przestępczych po wybuchu tak zwanej Arabskiej Wiosny. W latach 2010-2012 wykrywano w państwach członkowskich Unii Europejskiej od około 9,5 do 11 tysięcy ofiar handlu ludźmi rocznie, z czego 80% stanowiły kobiety. Migranci spoza Unii Europejskiej stanowili około 35% ogólnej liczby ofiar handlu ludźmi. Po 2012 roku liczba ofiar handlu ludźmi w państwach członkowskich Unii Europejskiej utrzymywała się na względnie stałym poziomie, nie różniąc się zasadniczo od wielkości obserwowanych przed Arabską Wiosną (Eurostat, 2015).

Trendy związane z handlem ludźmi w Unii Europejskiej po 2012 roku widoczne są w zasadzie w danych statystycznych we wszystkich kolejnych latach. Na przykład w 2016 roku na terenie Europy Zachodniej i Południowej ofiarami handlu ludźmi najczęściej stawały się kobiety. Stanowiły około 52% wszystkich wykrytych ofiar. Kobiety sprzeda-

been involved in this criminal activity to a large extent after 2012. Smuggling networks have started to spread more and more information on social media about smuggling services. Criminal exploitation of migration, through illegal trafficking and smuggling people, continues to generate huge profits, but technological advances and the trend of transferring trafficking in illegal goods and services to the Internet may in the future pose a significant threat to the revenues resulting from the use of traditional smuggling methods by organized crime groups. (Europol, 2017).

Summing up, the increase in the number of people migrating to the European Union after 2012 contributed to the intensification of the activities of organized crime groups in the field of human smuggling. The increase in crime related to facilitating illegal migration increased in 2015. After 2016, along with the decrease in the number of illegal border crossings of the European Union, the scope of the criminal use of illegal migration also decreased.

Trafficking in human beings and illegal migration

Criminal abuse of illegal migration to the European Union, related to trafficking in human beings, became particularly visible in the activities of organized crime groups after the outbreak of the so-called Arab Spring. Between 2010 and 2012, between 9.5 and 11 thousand victims of trafficking in human beings were detected annually in the Member States of the European Union, 80% of whom were women. Migrants from outside the European Union accounted for approximately 35% of the total number of victims of trafficking in human beings. After 2012, the number of victims of trafficking in human beings in the Member States of the European Union remained relatively constant, not significantly different from the figures observed before the Arab Spring (Eurostat, 2015).

The trends related to trafficking in human beings in the European Union after 2012 are basically visible in the statistical data in all subsequent years. For example, in 2016, in Western and Southern Europe, women were the most frequent victims of

ne w celu wykorzystania seksualnego w 2016 roku stanowiły około 72% wszystkich ofiar handlu ludźmi. Sytuacja wyglądała inaczej w przypadku mężczyzn. Stanowili oni około 23% spośród wszystkich wykrytych ofiar handlu ludźmi, a 70% z nich zostało wykorzystanych do pracy przymusowej. Wykorzystywanie seksualne i praca przymusowa nie były jednak jedynymi formami handlu ludźmi. Tak zwane „inne formy wyzysku” w 2016 roku stanowiły około 7% działań przestępczych związanych z handlem ludźmi w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Znalazło to odzwierciedlenie chociażby w żebractwie czy fikcyjnych małżeństwach (UNODC, 2018).

Analizując dostępne dane dotyczące handlu ludźmi w Unii Europejskiej po 2012 roku, warto również skupić się na aspekcie pochodzenia ofiar, co pozwala na powiązanie tego przestępstwa z nielegalną migracją. W latach 2015-2016 odnotowano w państwach członkowskich UE około 20,5 tysiąca ofiar handlu ludźmi, z czego około 56% pochodziła spoza państw UE. Z danych udostępnionych przez KE wynika, że w latach 2015-2016 ofiarami handlu ludźmi częściej były osoby niebędące obywatelami Unii Europejskiej. Ofiary handlu ludźmi spoza Unii Europejskiej pochodziły najczęściej z: Nigerii (2094) (EC, 2018). Wymieniając Nigerię jako państwo z największą liczbą ofiar handlu ludźmi pochodzących spoza Unii Europejskiej, należałoby również wspomnieć o działalności nigeryjskich grup przestępczych, które miały znaczący wpływ na przestępczość zorganizowaną w Unii. Nigeryjskie zorganizowane grupy przestępcze rekrutowały zazwyczaj ofiary handlu ludźmi na terytorium własnego kraju. Składały im nieprawdziwe obietnice co do możliwości zatrudnienia w Europie oraz pokrycia kosztów podróży. Takie działania handlarzy miały na celu zniewolenie ofiary poprzez wprowadzenie jej w zadłużenie. Ofiary zmuszane były do spłacenia długu poprzez prostytutkę (EMSC, 2020).

Zapotrzebowanie na usługi seksualne i tanią siłę roboczą w państwach członkowskich Unii Europejskiej generowało potrzebę werbowania coraz to większej ilości potencjalnych ofiar. Niestabilna sytuacja życiowa nielegalnych migrantów do Unii Europejskiej sprawiła, że stawali się oni po 2012 roku łatwym celem dla zorganizowanych grup przestępczych. Istotny jest również fakt, że bogate państwa Zachodu były głównymi nabywcami usług wynikających z handlu ludźmi, przy czym publicznie głoszone były przez nie prawa człowieka i obrona godności ludzkiej (Wojnicz, 2010).

Obecnie pandemia COVID-19 sprzyja rozwojowi różnych form działalności w sieci. Zorganizowane grupy przestępcze zajmujące się handlem ludźmi zaczęły wykorzystywać postęp technologiczny w celu werbowania ofiar do wykorzystywania seksualnego, nielegalnej adopcji, fikcyjnych małżeństw czy handlu organami. Media społecznościowe i aplikacje mobilne w znacznym stopniu poszerzyły moż-

trafficking in human beings. They accounted for approximately 52% of all detected victims. Women sold for sexual exploitation in 2016 accounted for approximately 72% of all trafficking victims. The situation was different for men. They accounted for about 23% of all detected victims of trafficking in human beings, and 70% of them were used for forced labor. However, sexual exploitation and forced labor were not the only forms of human trafficking. In 2016, the so-called “other forms of exploitation” accounted for around 7% of criminal activities related to trafficking in human beings in the Member States of the European Union. This was reflected, for example, in begging or sham marriages (UNODC, 2018).

When analyzing the available data on trafficking in human beings in the European Union after 2012, it is also worth focusing on the aspect of the origin of the victims, which allows linking this crime and illegal migration. Between 2015 and 2016, around 20,500 victims of trafficking in human beings were recorded in the EU Member States, of which around 56% came from outside the EU. The data provided by the European Commission shows that in 2015-2016 the victims of trafficking in human beings were more often people who were not citizens of the European Union. The victims of trafficking in human beings from outside the European Union most often came from Nigeria (2094) (EC, 2018). Listing Nigeria as the country with the highest number of victims of trafficking in human beings originating from outside the European Union, one should also mention the activities of Nigerian criminal groups, which have had a significant impact on organized crime in the Union. Nigerian organized crime groups have usually recruited victims of trafficking in human beings on their own territory. They made false promises about employment opportunities in Europe and covering their travel costs. Such actions of the traffickers were aimed at enslaving the victim by making him indebted. Victims were forced to pay off debts through prostitution (EMSC, 2020).

The demand for sexual services and cheap labor in the Member States of the European Union generated the need for recruiting more and more potential victims. The unstable life situation of illegal migrants to the European Union made them an easy target for organized crime after 2012. It is also important that the wealthy countries of the West were the main buyers of services resulting from trafficking in human beings, and they publicly proclaimed human rights and the defense of human dignity (Wojnicz, 2010).

Currently, the COVID-19 pandemic is fostering the development of various forms of online activity. Organized crime groups involved in trafficking in human beings have started to use technological advances to recruit victims for sexual exploitation, illegal adoption, sham marriages, and organ trafficking. Social media and mobile applications have significantly expanded opportunities for

liwości przestępców działających na polu międzynarodowym (Europol, 2020).

Reasumując, Arabska Wiosna przyczyniła się do zwiększenia skali nielegalnej migracji do UE. Stworzyło to duże pole do działania dla zorganizowanych grup przestępczych zajmujących się handlem ludźmi. Liczba ofiar handlu ludźmi wykrywanych w UE po 2012 roku utrzymywała się na względnie stałym poziomie, pomimo zasadniczego wzrostu nielegalnej migracji. Po 2012 ofiarami handlu ludźmi zazwyczaj stawały się kobiety, które wykorzystywano seksualnie. Mężczyźni byli zazwyczaj zmuszani do przymusowej pracy. Inne formy wyzysku stanowiły niewielki procent działań przestępczych związanych z handlem ludźmi.

Zapobieganie handlowi ludźmi w Europie po roku 2012

Znaczący wzrost nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku przyczynił się do podjęcia wzmożonych działań przez UE w celu poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego państw członkowskich. Doprowadziło to do przyjęcia, rozszerzenia i konsolidacji polityki w obszarze walki z handlem ludźmi. Mimo wieloletniego zaangażowania instytucji UE w walkę z tym procederem, skuteczność działań w zakresie zapobiegania handlowi ludźmi nadal nie jest satysfakcjonująca (EUI, 2015). Podstawa prawna do walki z handlem ludźmi opiera się głównie na kompetencjach UE w obrębie współpracy sądowej i policyjnej. Traktat z Maastricht z 1993 roku umożliwił instytucjom UE współpracę międzynarodową w zakresie kontroli granicznej, azylu, polityki sądowej i policyjnej oraz migracji. Traktat Amsterdamski z 1997 roku przyczynił się do rozwoju kompetencji organów UE, poprzez stworzenie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Zniesienie struktury filarowej oraz poddanie zwykłej procedurze ustawodawczej spraw policyjno-karnych zostało wprowadzone Traktatem z Lizbony z 2007 roku. Dalsze instrumenty do walki z handlem ludźmi były sukcesywnie wprowadzane w kolejnych latach. Warto wspomnieć o dyrektywie 2004/81/WE w sprawie dokumentów pobytowych wydawanych obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację (Rada UE, 2004). Głównym założeniem dokumentu było zapewnienie pomocy i ochrony ofiarom handlu ludźmi, co miało skłonić je do współpracy i ujawniania informacji na temat handlarzy ludźmi i przemytników (EUI, 2015). Kolejnym instrumentem do walki z handlem ludźmi była dyrektywa 2011/36/UE dotycząca zapobiegania handlowi ludźmi, ochrony ofiar oraz zwalczania procederu, zastępująca decyzję ramową z 2002 roku (Parlament i Rada UE, 2011). Przyjęto w niej jasno określone, oparte na prawach człowieka oraz skupione na ofiarach podejście do procederu handlu ludźmi (EUI, 2015). Zamieszczono w niej również definicję handlu ludź-

criminals operating in the international field (Europol, 2020).

In summary, the Arab Spring contributed to an increase in the scale of illegal migration to the EU. This created a large field of action for organized crime groups involved in human trafficking. The number of victims of trafficking in human beings detected in the EU after 2012 remained relatively stable, despite the substantial increase in illegal migration. After 2012, sexually abused women usually became victims of human trafficking. Men were usually forced to work as forced labor. Other forms of exploitation accounted for a small percentage of criminal activities related to trafficking in human beings.

Prevention of trafficking in human beings in Europe after 2012

The significant increase in illegal migration to the European Union after 2012 contributed to taking up intensified actions by the EU to improve the internal security of the Member States. This has led to the adoption, expansion, and consolidation of anti-trafficking policies. Despite the many years of commitment of the EU institutions to the fight against this practice, the effectiveness of actions in the field of preventing trafficking in human beings is still not satisfactory (EUI, 2015). The legal basis for the fight against trafficking in human beings is mainly based on EU competences in judicial and police cooperation. The Maastricht Treaty of 1993 enabled the EU institutions to cooperate internationally in the areas of border control, asylum, judicial and police policy and migration. The Amsterdam Treaty of 1997 contributed to the development of competences of the EU bodies by creating an area of freedom, security, and justice. The abolition of the pillar structure and the submission to the ordinary legislative procedure of police and criminal matters were introduced by the 2007 Lisbon Treaty. Further instruments to combat trafficking in human beings were successively introduced in the following years. It is worth mentioning Directive 2004/81/EC on residence permits issued to third-country nationals who are victims of trafficking in human beings or who have previously been the subject of measures to facilitate illegal immigration (Council of the EU, 2004). The main assumption of the document was to aid and protect victims of human trafficking, which was to encourage them to cooperate and disclose information about traffickers and smugglers (EUI, 2015). Another instrument to combat trafficking in human beings was Directive 2011/36/EU on preventing trafficking in human beings, protecting its victims, and combating it, replacing the 2002 framework decision (Parliament and the Council of the EU, 2011). It assumes a clearly defined, human rights-based and victim-centered approach to trafficking in human beings (EUI, 2015). It also includes a definition of trafficking

mi, odpowiadającą pojęciom zawartym w protokole o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającym Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (ONZ, 2000). W późniejszych latach do skuteczniejszego zapobiegania nielegalnej migracji i handlowi ludźmi przyczyniło się wprowadzenie „Strategii UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016”. Poruszono w niej pięć problemów, które miały być głównym celem działań UE w zakresie walki ze zjawiskiem handlu ludźmi. Najbardziej istotna była jednak identyfikacja ofiar handlu ludźmi oraz ich ochrona (EC, 2012-2016). Handel ludźmi w UE często łączony jest z nielegalną migracją, nielegalnym przekraczaniem granic i przemytem. Traktowany jest jako forma transnarodowej przestępczości zorganizowanej, która stanowi przede wszystkim zagrożenie dla dobrobytu i stabilności państw członkowskich UE (EUI, 2015). Przestępstwa te są dużym zagrożeniem dla bezpieczeństwa UE, dlatego istotne jest odpowiednie zarządzanie granicami państw, gdyż na nich dochodzi do identyfikacji ofiar i odstraszenia przestępców. Jedną z czynności zapobiegawczych po roku 2012 w celu ograniczenia nielegalnej migracji do UE, było zaostrzenie kontroli granicznej. Niestety takie działania przyczyniło się do wzrostu popytu na usługi przemytnicze. Za przykład może posłużyć powstanie licznych „biur podróży” w Senegalu, które pod pretekstem świadczenia ofert pracy i stypendiów, oferowały usługi przemytnicze bardziej opłacalne niż migracja legalnymi kanałami. Był to niefortunny skutek zaostrzenia granic w strefie Schengen i ograniczenia możliwości legalnej migracji. Poza zwiększeniem popytu na usługi przemytnicze, wzmożone kontrole ruchu lotniczego i operacje FRONTEX wzdłuż wybrzeża Senegalu sprawiły, że migranci częściej decydowali się na podróż drogą lądową, gdzie ryzyko nadużyć było większe (IOM, 2018).

W celu zapewnienia właściwej ochrony ofiarom handlu ludźmi oraz migrantom nielegalnie przekraczającym granice Unii Europejskiej w Protokole z Palermo uzupełniającym Konwencję Narodów Zjednoczonych ustanowiono ramy gwarantujące prawa i pomoc ludziom, którzy stali się ofiarami grup przestępczych. Artykuł szósty Protokołu zapewnia o ochronie prywatności i tożsamości ofiar oraz gwarantuje pomoc w sprawach związanych z procedurami sądowymi i administracyjnymi. Ponadto przewiduje przekazanie środków na rzecz fizycznej, psychologicznej i społecznej rekonwalescencji. Ofiary handlu ludźmi mogą również liczyć na pomoc w rozpoczęciu edukacji i podjęciu pracy. Protokół zapewnia również poszkodowanemu możliwość otrzymania odszkodowania (ONZ, 2000). Działania z obszaru zapobiegania przemytowi migrantów i handlowi ludźmi koncentrują się głównie na zminimalizowaniu zagrożeń społecznych oraz zagwarantowaniu legalnych kanałów migracyjnych.

in human beings, corresponding to the concepts contained in the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (UN, 2000). In subsequent years, the implementation of the “EU Strategy to Eradicate Trafficking in Human Beings 2012-2016” contributed to a more effective prevention of illegal migration and trafficking in human beings. It addresses five issues that were to be the focus of EU action in the fight against trafficking in human beings. The most important, however, was the identification of victims of trafficking in human beings and their protection (EC, 2012-2016). Trafficking in human beings in the EU is often associated with illegal migration, illegal border crossing and smuggling. It is treated as a form of transnational organized crime, which is primarily a threat to the prosperity and stability of EU Member States (EUI, 2015). The crimes are a major threat to the security of the EU, therefore it is important to effectively manage national borders, as they identify victims and deter criminals. One of the preventive actions after 2012 aimed at limiting illegal migration to the EU was the tightening of border controls. Unfortunately, such action contributed to the increase in the demand for smuggling services. An example is the creation of numerous “travel agencies” in Senegal, which offered smuggling services more profitable than migration through legal channels under the pretext of providing job offers and scholarships. It was an unfortunate result of the tightening of the borders in the Schengen area and the limitation of the possibility of legal migration. Apart from increasing the demand for smuggling services, increased air traffic controls and FRONTEX operations along the Senegalese coast made migrants more likely to travel by land, where the risk of fraud was greater (IOM, 2018).

To provide adequate protection to victims of trafficking in human beings and migrants who illegally cross the borders of the European Union, the Palermo Protocol supplementing the United Nations Convention establishes a framework guaranteeing the rights and assistance to people who have become victims of criminal groups. Article six of the Protocol provides for the protection of the privacy and identity of victims and aids in matters related to judicial and administrative procedures. It also provides for the donation of funds for physical, psychological and social convalescence. Victims of trafficking in human beings can also count on help in starting education and taking up employment. The protocol also allows the victim to receive compensation (UN, 2000). Activities around preventing the smuggling of migrants and trafficking in human beings focus mainly on minimizing social risks and ensuring legal migration channels. The legal framework and political factors are of fundamental importance in this context as

Ramy prawne i czynniki polityczne mają w tej sytuacji fundamentalne znaczenie, gdyż starają się przewidzieć i uwzględnić ewentualny element ryzyka. Dobry przykład może stanowić próba ułatwienia rejestracji ludności mająca wpływ na zmniejszenie podatności na ewentualne zagrożenia lub działania związane z ograniczeniem korupcji. Istotne dla zapobiegania handlowi ludźmi jest przede wszystkim podnoszenie świadomości społecznej i edukacja. Protokół z Palermo przewiduje również możliwość rozpowszechniania kampanii medialnych odnośnie zapobiegania handlowi ludźmi. Zwrócenie uwagi społeczeństwa i mediów na zjawisko nielegalnej migracji, przemytu migrantów oraz handlu ludźmi jest kluczowym elementem do skutecznej prewencji w obszarze handlu ludźmi (IOM, 2018)

Reasumując, działania organów UE w zakresie zapobiegania nielegalnej migracji i handlowi ludźmi nie są wystarczająco satysfakcjonujące. Zapobieganie handlowi ludźmi opiera się głównie na kompetencjach UE w obrębie współpracy sądowej i policyjnej. Traktat z Maastricht z 1993 roku umożliwił instytucjom UE współpracę międzynarodową w zakresie kontroli granicznej, azylu, polityki sądowej i policyjnej oraz migracji. Dyrektywa 2011/36/UE dotycząca zapobiegania handlowi ludźmi, ochrony ofiar oraz zwalczania procederu, określa jasno oparte na prawach człowieka oraz skupione na ofiarach podejście do procederu handlu ludźmi. Istotne dla zapobiegania nielegalnej migracji i handlowi ludźmi było wprowadzenie „Strategii UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016”, która miała na celu wzmocnienie współpracy między kluczowymi podmiotami oraz pogłębienie wiedzy na temat kształtujących się trendów w handlu ludźmi. Aby zapewnić odpowiednią ochronę ofiarom handlu ludźmi, w tym również nielegalnym migrantom, Unia Europejska w Protokole z Palermo przyjęła ramy gwarantujące prawa i pomoc ludziom, którzy stali się ofiarami zorganizowanych grup przestępczych. Działania Unii Europejskiej związane z zapobieganiem przemytowi migrantów i handlowi ludźmi koncentrują się przede wszystkim na zminimalizowaniu zagrożeń społecznych.

Podsumowanie

Naukowe zainteresowanie nielegalną migracją oraz handlem ludźmi wzrosło w wyniku znaczącego zwiększenia migracji do Unii Europejskiej po roku 2012, będącego wynikiem Arabskiej Wiosny i konfliktów na Bliskim Wschodzie. W polskim piśmiennictwie naukowym problematyka nielegalnej migracji, opisywana była głównie przez pryzmat metod zapobiegania przemytowi ludzi i nielegalnej imigracji. Zabrakło bezpośredniego odniesienia do związków pomiędzy nielegalną migracją a handlem ludźmi oraz oceny wpływu migracji na handel ludźmi po roku 2012. Nielegalna migracja do Unii Europejskiej po 2012 roku została w szerokim zakresie wykorzystana przez zorganizowane grupy

they seek to anticipate and account for a possible element of risk. An attempt to facilitate the registration of the population, which has the effect of reducing the susceptibility to possible threats or activities related to the reduction of corruption may be a good example. Above all, raising public awareness and education are essential to prevent human trafficking. The Palermo Protocol also provides for the possibility of disseminating media campaigns to prevent trafficking in human beings. Raising public and media attention to the phenomenon of illegal migration, smuggling of migrants and trafficking in human beings is a key element for effective prevention around trafficking in human beings (IOM, 2018).

Overall, the efforts of EU bodies to prevent illegal migration and trafficking in human beings are not sufficiently satisfactory. Trafficking prevention relies mainly on EU competences in judicial and police cooperation. The Maastricht Treaty of 1993 enabled the EU institutions to cooperate internationally in the areas of border control, asylum, judicial and police policy and migration. Directive 2011/36/EU on preventing trafficking in human beings, protecting its victims and combating it, sets out a clear human rights-based and victim-focused approach to trafficking in human beings. The introduction of the “EU Strategy for the Elimination of Trafficking in Human Beings 2012-2016” was significant for the prevention of illegal migration and trafficking in human beings. It aimed at strengthening cooperation between key actors and increase knowledge about the emerging trends in human trafficking. To provide adequate protection to victims of trafficking in human beings, including illegal migrants, the European Union adopted in the Palermo Protocol a framework guaranteeing the rights and assistance to people who have become victims of organized crime. The actions of the European Union related to the prevention of migrant smuggling and trafficking in human beings focus primarily on minimizing social risks.

Summary

Scientific interest in illegal migration and trafficking in human beings has increased because of the significant increase in post-2012 migration to the European Union as a result of the Arab Spring and conflicts in the Middle East. In the Polish scientific literature, the problem of illegal migration was mainly described through the prism of methods of preventing people smuggling and illegal immigration. There was no direct reference to the relationship between illegal migration and trafficking in human beings, and no assessment of the impact of migration on human trafficking after 2012. Illegal migration to the European Union after 2012 has been extensively used by organized

przestępcze. Kryzys migracyjny przyczynił się do wzrostu przestępczego wykorzystywania migracji przez zorganizowane grupy przestępcze, w tym wzrostu popytu na ułatwianie nielegalnej migracji. Przestępcze wykorzystywanie nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku, związane bezpośrednio z handlem ludźmi, stało się szczególnie widoczne w działalności zorganizowanych grup przestępczych. Liczba ofiar handlu ludźmi wykrywanych w UE po 2012 roku utrzymywała się na względnie stałym poziomie, pomimo wzrostu liczby nielegalnych migrantów. Ofiarami handlu ludźmi w celu wykorzystywania seksualnego stawały się głównie kobiety, natomiast mężczyźni wykorzystywano głównie do przymusowej pracy. Wzrost nielegalnej migracji do Unii Europejskiej po 2012 roku przyczynił się do podjęcia działań dla poprawy bezpieczeństwa wewnętrznego państw członkowskich i ograniczenia przestępczego wykorzystania nielegalnej migracji. Znaczące dla zapobiegania nielegalnej migracji i handlowi ludźmi było wprowadzenie „Strategii UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016” oraz zagwarantowanie w Protokole z Palermo ram prawnych pomocy ludziom, którzy stali się ofiarami zorganizowanych grup przestępczych. Pomimo podejmowania szeregu działań, skuteczność przeciwdziałania nielegalnej migracji i związanemu z nią handlowi ludźmi pozostaje nie w pełni satysfakcjonująca.

crime groups. The migration crisis has contributed to an increase in the criminal abuse of migration by organized crime groups, including an increase in the demand for facilitating illegal migration. Criminal abuse of illegal migration to the European Union after 2012, related directly to trafficking in human beings, has become particularly visible in the activities of organized crime groups. The number of victims of trafficking in human beings detected in the EU after 2012 remained relatively stable, despite the increase in the number of illegal migrants. The victims of trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation were mainly women, while men were mainly used for forced labor. The increase in illegal migration to the European Union after 2012 contributed to taking measures to improve the internal security of the Member States and to reduce the criminal use of illegal migration. The introduction of the “EU Strategy to Eliminate Trafficking in Human Beings 2012-2016” and the provision in the Palermo Protocol of a legal framework to assist people who became victims of organized crime were significant for the prevention of illegal migration and trafficking in human beings. Despite taking several actions, the effectiveness of counteracting illegal migration and the related trafficking in human beings remains insufficient.

Literatura / References:

1. Council of the European Union (2020). *EU Policy Cycle to tackle organised and serious international crime 2018/2021 – EMPACT – Implementation monitoring – Factsheets of results 2019*. Pobrane z: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7623-2020-INIT/en/pdf>
2. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW. Pobrane z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=PL>
3. Dyrektywa Rady 2004/81/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r w sprawie dokumentu pobytowego wydawanego obywatelom państw trzecich, którzy są ofiarami handlu ludźmi lub wcześniej byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację, którzy współpracują z właściwymi organami. Pobrane z: [http://orka.sejm.gov.pl/Drekywy.nsf/all/32004L0081/\\$File/32004L0081.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Drekywy.nsf/all/32004L0081/$File/32004L0081.pdf)
4. European Commission (2018). *Data collection on trafficking in human beings in the EU*. Pobrane z: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_data_collection_on_trafficking_in_human_beings_in_the_eu.pdf
5. European Commission (2012-2016). *The EU Strategy towards the Eradication of Trafficking in Human Beings 2012-2016*. Pobrane z: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_strategy_towards_the_eradication_of_trafficking_in_human_beings_2012-2016_1.pdf
6. Europol (2020). *European Migrant Smuggling Centre 4th Annual Report*. Pobrane z: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/emsc_4th_annual_activity_report_-_2020.pdf
7. Europol (2013). *Serious and Organised Crime Threat Assessment*. Pobrane z: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/socta2013.pdf>
8. Europol (2017). *Serious and Organised Crime Threat Assessment*. Pobrane z: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/report_socta2017_1.pdf
9. Europol (2020). *The challenges of countering human trafficking in the digital era*. Pobrane z: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/the_challenges_of_countering_human_trafficking_in_the_digital_era.pdf
10. Eurostat (2015). *Statistical working papers, Trafficking in human beings*. Pobrane z: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/6648090/KS-TC-14-008-EN-1.pdf/b0315d39-e7bd-4da5-8285-854f37bb8801?t=1424684734000>

11. Frontex (2014). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2014.pdf
12. Frontex (2015). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf
13. Frontex (2016). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2016.pdf
14. Frontex (2017). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf
15. Frontex (2018). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_for_2018.pdf
16. Frontex (2019). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_for_2019.pdf
17. Frontex (2020). *Annual Risk Analysis*. Pobrane z: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2020.pdf
18. Gębska, M. (2018). Migracje i handel ludźmi-ujęcie globalne i regionalne. W: P. Łabuz, I. Malinowska, M. Michalski, T. Safjański (red.), *Nielegalna imigracja w aspekcie kryminalistycznym, kryminologicznym i bezpieczeństwa państwa* (s. 139-159). Warszawa: Difin.
19. International Organization for Migration – IOM (2018). *Trafficking in Human Beings and Smuggling of Migrants in ACP Countries: Key Challenges and Ways Forward, Informing discussions of the ACP-EU Dialogue on Migration and Development*. Pobrane z : https://publications.iom.int/system/files/pdf/trafficking_in_human_beings.pdf
20. Jasiński, F., Krasznicki, K. (2003). *Walka z handlem ludźmi z perspektywy Unii Europejskiej*, Państwo i Prawo.
21. Lercel, J. (2014). Przeciwdziałanie nielegalnej imigracji w Unii Europejskiej. Stan prawny po wejściu w życie traktatu lizbońskiego. *Poliarchia. Studenckie czasopismo naukowe Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego*, nr 1(2), 103-126.
22. Łabuz, P., Michalski, M. (2018). Przemyt i Handel Ludźmi w Unii Europejskiej. W: I. Malinowska, H. Marek, D. Myślińska, M. Pinkowicka (red.), *Społeczne i Prawne Aspekty Handlu Ludźmi* (s. 25-33). Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa.
23. Łabuz, P., Michalski, M. (2018a). Zwalczanie nielegalnego przemytu ludzi i nielegalnej imigracji w prawie i praktyce państw. W: P. Łabuz, I. Malinowska, M. Michalski, T. Safjański (red.), *Nielegalna imigracja w aspekcie kryminalistycznym, kryminologicznym i bezpieczeństwa państwa* (s. 76-84). Warszawa: Difin.
24. *Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. (UNTOC)(Dz. U. 2005 nr 18 poz. 160)*. Pobrane z : <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050180160/O/D20050160.pdf>
25. Rubio Grundell, L. (2015). *EU Anti-Trafficking Policies: from Migration and Crime Control to Prevention and Protection*. The Migration Policy Centre at the European University Institute – EUI. <https://doi.org/10.2870/188504>
26. Safjański, T. (2018). Europol w walce z grupami przestępczymi organizującymi przerzut imigrantów do UE. W: P. Łabuz, I. Malinowska, M. Michalski, T. Safjański (red.), *Nielegalna imigracja w aspekcie kryminalistycznym, kryminologicznym i bezpieczeństwa państwa* (s. 85-100). Warszawa: Difin.
27. United Nations Office on Drugs and Crime (2018). *Global Report in Trafficking in Persons 2018*. Pobrane z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2018/GLOTiP_2018_BOOK_web_small.pdf
28. Wojnicz, P. (2010). Handel ludźmi jako czarna strefa ekonomii w procesie migracji. *Białostockie Studia Prawnicze*, z. 8, 294-304.